

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Δ.Σ.: ΧΡΗΣΤΟΣ Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΣΤΑΥΡΟΣ Π. ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
Ετος ίδρύσεως 1922
Ετος ΟΣΤ - Αριθ. 12464 Δρχ. 200

ΚΥΡΙΑΚΗ 18 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1998
† ΙΒ' Λουκά (10 Λεπρών) Αθηνάσιου και Κυρίλλου
Ανατολή 07.39 - Δύση 17.33, Σελήνη 20 ημερών

© ΤΟ ΒΗΜΑ
Εκδίδεται από τον Δημοσιογραφικό
Όργανισμό Λαμπράκη Α.Ε.

Κεντρικά γραφεία: Χρήστου Λαδά 3, 102 37 Αθήνα
Φ 33.33.555 E-Mail: tovima@doinet.gr
Internet: http://tovima.doinet.gr

ΠΛΗΡΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

Πθα δηλώσουν Πθα πληρώσουν

Εμποροι και βιοτέχνες, για-
τροί, δικηγόροι, καλλιτέχνες
και οι άλλοι επαγγελματίες

■ Πώς υπολογίζεται το εισόδημα με τα
αντικειμενικά κριτήρια ■ Τι αλλάζει
στην επαγγελματική και στην εμπορική
αμοιβή ■ Το τεκμαρτό εισόδημα, οι
απαλλαγές και ο τελικός λογαριασμός

Ι. Κ. ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

● ΣΕΛ. Δ13-16

«Το Βήμα» αποκαλύπτει το νομοσχέδιο Ριζικές αλλαγές στον Αθλητισμό Κόβεται ο ομφάλιος λώρος με το Κράτος Διαίτησια, μετεγγραφές και χούλιγκαν

Ο ΒΗΜΑ τοδότης
σήμερα πηγαινει
στην... Εκκλησία
(και γράφει
για τα παρασκηνία
των Αγίων)

● ΣΕΛ. Α70

ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ τομές στον
Αθλητισμό επιχειρεί
νομοσχέδιο που πρόκειται
να κατατεθεί τον Φεβρουά-
ριο στη Βουλή. Το νομοσχέ-
διο αυτό ανατρέπει όλα όσα
ισχύουν σήμερα στη διαίτη-
σία, στα επαγγελματικά σω-
ματεία, στους αθλητικούς
δικαστές, στον ερασιτεχνικό
αθλητισμό και στο φαινόμε-
νο της βίας στα γήπεδα.

Ν. ΧΑΣΑΠΟΠΟΥΛΟΣ

● ΣΕΛ. Α61-63

ΒΙΤΡΙΝΑ ΚΑΙ ΟΥΣΙΑ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Π. ΨΥΧΑΡΗ

Ο ΝΕΟΣ ΝΟΜΟΣ για τον
Αθλητισμό στην Ελλάδα
(που αποκαλύπτει σήμερα «Το
Βήμα») υποχρεώνει σε ορισμέ-
νες διαπιστώσεις και οδηγεί
σε σκέψεις:

Το καλύτερο, λ.χ., πρωτά-
θλημα μπάσκετ της Ευρώπης
είναι το ελληνικό - με ξέ-
νους, όμως, στη μεγάλη πλει-
ονότητά τους, αθλητές. Ελά-
χιστοι Έλληνες περιλαμβάνο-
νται στις ομάδες του Ολυ-
μπιακού και του Παναθηναϊ-
κού, που κατέκτησαν τα δύο
τελευταία ευρωπαϊκά πρωτα-
θλήματα.

Η αλήθεια αυτή έχει δύο
πλευρές: πρώτον, οι αθλητές
που συγκροτούν τις «ελληνι-
κές» μεγάλες ομάδες κατά κα-
νόνα προέρχονται από χώρες
(κυρίως της πρώην Γιουγκο-
σλαβίας) οι οποίες δεν είναι
πολύ μεγαλύτερες είτε ισχυρό-
τερες από την Ελλάδα· δεύτε-
ρον, στην Ελλάδα υπάρχουν
προφανώς και τα χρήματα
και το μυαλό που απαιτούνται
για την αθλητική ανάπτυξη
την οποία υποδηλώνει ο λεγό-
μενος πρωταθλητισμός. Αρα;

Είναι προφανές ότι μια χώρα
σαν την Ελλάδα που θέλει να
προβάλει την ιστορική της
σχέση με τον Αθλητισμό οφεί-
λει βέβαια να τιμή την έννοια
της σωματικής άθλησης - μη
λησμονώντας και την αρχαία
ρήση που θέλει το υγιές σώμα

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ Α2

ΓΕΝΕΤΙΚΗ Για πάντα νέοι...

Οι επιστήμονες που
άνοιξαν τον δρόμο για
την αιώνια νεότητα του
ανθρώπου μιλούν στο
«Βήμα». Οι μηχανισμοί
της γήρανσης που
υπάρχουν στο DNA και
πώς θα τους νικήσουμε.

ΙΩΑΝΝΑ ΣΟΥΦΛΕΡΗ

● ΣΕΛ. Α44-45

ΑΙΓΑΙΟ Και νέο μορατόριουμ προτείνει η Αθήνα

Ν. ΜΑΡΑΚΗΣ

● ΣΕΛ. Α22

Η τοξική βόμβα της Τουρκίας

Δ. ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

● ΣΕΛ. Α48

Δύο χρόνια μετά την αλλαγή στην κορυφή
του ΠαΣοΚ «Το Βήμα» φέρνει στο φως
τα άγνωστα παρασκηνία των εκσυγχρονιστών

Το Μυστικό Ημερολόγιο του Σημίτη

Τα υπουργικά ραντεβού,
οι συνωμοτικές συναντήσεις και
η δράση της «συντροφιάς»

Του Γ. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

● ΣΕΛ. Α28-31

Η νέα μεγάλη εκπαιδευτική προσφορά
«Το Βήμα» προσφέρει την Εγκυκλοπαίδεια

Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα

Αρχίζει η διανομή της τρίτης διάδας

Λεπτομέρειες στη σελ. Γ22

ΠΡΟΣΦΟΡΑ
ΤΟ ΒΗΜΑ
ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ
Δεκέτιο Αρ. 18

Δύο χρόνια μετά την αλλαγή στην κορυφή του ΠαΣοΚ

«Το Βήμα» αποκαλύπτει τα άγνωστα παρασκήνια των εκουγχρονιστών

Το Μυστικό Ημερολόγιο

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ είναι γνωστό εδώ και δύο χρόνια: «Ποιος έκανε πρωθυπουργό τον Κ. Σημίτη;». Εξίσου γνωστές είναι και οι επικρατέστερες απαντήσεις.

«Τα διαπλεκόμενα συμφέροντα!» απαντούν οι αντίπαλοί του μέσα και έξω από το ΠαΣοΚ.

«Η κοινωμία!» λένε οι υποστηρικτές του.

«Ούτε το ένα ούτε το άλλο. Η ανάγκη αυτοσυντήρησης ενός κόμματος που συνήθισε στην εξουσία!» ηχεί κάπως πιο λογικά η τρίτη εκδοχή.

Όπως και αν έχουν τα πράγματα, όλοι δείχνουν ακόμη να απορούν:

— Πώς κατάφερε να διαδεχθεί τον Α. Παπανδρέου ο υπ' αριθμόν 1 αντίπαλός του;

Η απάντηση περιέχεται στην ερώτηση: Τον διαδέχθηκε ακριβώς επειδή ήταν ο υπ' αριθμόν 1 αντίπαλός του! Ο Α. Παπανδρέου είχε προβλέψει μάλλον ποιος θα πάρει το κόμμα μετά την αποχώρησή του. Ίσως γι' αυτό και ο ίδιος προσωπικώς ελάχιστα αποπειράθηκε να αλλάξει τη φορά των πραγμάτων. Ή δεν πρόλαβε να το κάνει.

Ανέκαθεν ο Κ. Σημίτης είχε απέναντί του μια περιέργη στάση. Όσο ήταν όρθιος ποτέ δεν τον αμφισβήτησε ευθέως. Και ποτέ δεν τον απεδέχθη ευθέως. Περίπου σαν τον Ζαν-Ζακ Ρουσό που έγραφε προς τον Βολταίρο: «Σας μισώ πράγματι αφού το θελήσατε αλλά σας μισώ σαν έναν άνθρωπο που θα άξιζε περισσότερο να τον αγαπώ, αν το θέλατε». Ο Α. Παπανδρέου προφανώς δεν το ήθελε. Είτε είχε τους λόγους του είτε όχι, δεν υπήρξε ποτέ περίοδος «αποδοχής» του Κ. Σημίτη, όπως συνέβαινε με όλα σχεδόν τα υπόλοιπα στελέχη του ΠαΣοΚ, στο ατομικό του «χρηματιστήριο». Γύρω στο 1990 ο Π. Λάμπρου είχε κανονίσει να επισκεφθεί την Εκάλη ο Κ. Σημίτης και να υπάρξει μια καθαρή συζήτηση. Η επίσκεψη αυτή δεν έγινε ποτέ.

— Σου το είπα, δεν με πάει, θα πει στον Π. Λάμπρου αργότερα.

Πράγματι δεν «τον πήγαινε». Είναι όμως άγνωστο πότε ακριβώς ο Κ. Σημίτης συνειδητοποίησε ότι, αν είναι να πάρει στα χέρια του αυτό το κόμμα, θα το πάρει όχι μόνον ερήμην αλλά ενδεχομένως και εναντίον του Α. Παπανδρέου. Είναι σαφές ότι, έστω και αν στο τέλος δεν χρειάστηκε μια τέτοια αναμέτρηση, γιατί έτσι α-

ποφάσισε η μοίρα, είχε αποφασίσει να την επιχειρήσει. Ετσι το αρχικό ερώτημα επανέρχεται με άλλη διατύπωση: Πώς τα κατάφερε;

Αυτό το οποίο παραδόξως έχουν αποκλείσει οι περισσότεροι από όσους επεχείρησαν ως τώρα να βρουν απαντήσεις είναι το αυτονόητο: να ο-

φείλεται δηλαδή η επικράτηση του Κ. Σημίτη σε ένα απλό πολιτικό σχέδιο. Και όμως, αν αυτό το σχέδιο δεν υπήρχε, ούτε η «κοινωμία» ούτε τα «διαπλεκόμενα» ούτε η «αυτοσυντήρηση» του ΠαΣοΚ μπορούσαν να κάνουν τίποτε. Ο Κ. Σημίτης έγινε πρωθυπουργός γιατί — όπως θα δούμε

στη συνέχεια — φρόντισε γι' αυτό εγκαίρως.

Οι 168 βουλευτές που επέλεξαν πρωθυπουργό τον Ιανουάριο του 1996 και οι 5.300 στελέχη του ΠαΣοΚ που αποφάσισαν για τον διάδοχο του Α. Παπανδρέου τον Ιούνιο του ίδιου έτους δεν έκαναν τυχαία

τις επιλογές τους. Ψήφισαν τον Κ. Σημίτη διότι είχαν προετοιμασθεί να το κάνουν. Και αυτοί που τους προετοίμασαν δεν ήταν κάποιες σκοτεινές δυνάμεις. Ήταν μια ομάδα στελεχών περί τον Κ. Σημίτη που σκέφθηκαν εγκαίρως κάτι απλό: στην πολιτική χρειάζεται πολιτικό σχέδιο.

Οι αντίπαλοί του υστέρησαν δραματικά σ' αυτόν τον τομέα. Δεν μπορούσαν ίσως ποτέ να φανταστούν ότι ειδικά ο Κ. Σημίτης θα διεκδικούσε με αξιώσεις το κόμμα του Α. Παπανδρέου. Ετσι γαλουχήθηκαν επί 22 έτη. Και πίστευαν ειλικρινά ότι, αν τα μέλη του ΠαΣοΚ επρόκειτο ποτέ να εκλέξουν τον διάδοχο του Α. Παπανδρέου, δεν θα προτιμούσαν κάποιον που δεν τα πήγε ποτέ καλά με τον ίδιο. Λογικό φαίνεται. Γιατί να εκλέξουν τον Κ. Σημίτη και όχι κάποιον με περισσότερες εγγυήσεις συνέχειας της «παπανδρείκης» παράδοσης; Γιατί να θέλουν ειδικά αυτόν και όχι οποιονδήποτε άλλον; Την απάντηση είχε δώσει ήδη σε μια προεκλογική ομιλία του ο Τζ. Φ. Κένεντι: «Γιατί να μην ψηφίσετε, π.χ., έναν γεωργό; Λοιπόν σας πληροφορώ ότι κανένας γεωργός δεν έβαλε υποψηφιότητα για πρόεδρος εφέτος».

Η έρευνα που ακολουθεί επιδιώκει να αποκαλύψει το πραγματικό πολιτικό σχέδιο που έφερε τον Κ. Σημίτη και όχι κάποιον «γεωργό» στην εξουσία. Καταγράφει πώς εξελίχθηκε αυτό το σχέδιο μέσα από μια αλληλουχία συσκέψεων, συναντήσεων και επαφών, που διήρκεσαν σχεδόν τρία χρόνια. Πρόκειται για την άγνωστη ως τώρα, αλλά συναρπαστική, ιστορία μιας μικρής ομάδας ανθρώπων που ξεκίνησαν για το αδύνατον: να κατακτήσουν ένα κόμμα που ανήκε σε κάποιους οι οποίοι θεωρούσαν αδιανόητο ότι θα το χάσουν. Και κυρίως ότι θα το χάσουν από αυτήν ειδικά την ομάδα, που ξεκίνησε με πέντε — έξι προσωπικούς φίλους του Κ. Σημίτη και λίγο προτού αρχίσουν να τρέχουν τα γεγονότα εξελίχθηκε σε ένα πανελλαδικό δίκτυο, αρκούντως συνομοσπικό, για την εποχή, δίκην «κόμματος μέσα στο κόμμα». Με δική του δικτύωση, με δικά του στελέχη, με ηγεσία και οπαδούς. Είναι μια έρευνα που βλέπει τα πράγματα μόνο από τη σκοπιά των νικητών. Από αυτή την άποψη μεροληπτεί. Αλλά εκείνο που επεχείρησε να καταγράψει είναι ακριβώς η διαδρομή των νικητών.

Συνάντηση Παπανδρέου - Σημίτη στην Εκάλη. Η επόμενη συνάντησή τους έμελλε να γίνει στην Εντατική του «Ναυαγίου»

του Σημίτη

Του Γ. ΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Τα υπουργικά ραντεβού, οι συνωμοτικές συναντήσεις και η δράση της «συντροφιάς»

Η πρώτη συνάντηση

Το βράδυ της 1ης Δεκεμβρίου 1993 στο υπουργείο Βιομηχανίας στην οδό Μιχαλακοπούλου δέκα άνθρωποι κάθονταν γύρω από ένα τραπέζι. Ο υπουργός Κ. Σημίτης φώναξε εννέα παλαιούς συνεργάτες του προκειμένου να ζητήσει τη γνώμη τους για τις πολιτικές εξελίξεις. Δεν ήταν ακριβώς «πολιτικό επιτελείο», αλλά μια παρέα φίλων που είχαν κληθεί σε μια πολιτική σύσκεψη. Στην αίθουσα συσκέψεων του τετάρτου ορόφου, δίπλα στο γραφείο του υπουργού, συγκεντρώθηκαν εκείνο το βροχερό βράδυ του Δεκεμβρίου οι πρώτοι «συνωμότες»: Ν. Γκαργκάνας, Δ. Παπούλιας, Χρ. Βερελής, Γ. Δρυς, Ν. Θέμελης, Αντ. Αγγελίδης, Ρ. Σπυρόπουλος, Α. Μαντέλης και ο Θ. Τσουκάτος. Οι πρωτόκλητοι!

Αυτοί οι δέκα άνθρωποι θα ξεκινούσαν να ανατρέφουν την «επιτηρίδα» ενός κόμματος. Πό-

σες πιθανότητες είχαν να πετύχουν; Εκείνη τη στιγμή απολύτως καμία. Αλλά στην περίπτωση τους ίσχυε αυτό που έλεγε η βασίλισσα Βικτωρία: «Δεν μας ενδιαφέρουν οι πιθανότητες της ήττας». Ο Κ. Σημίτης τούς μίλησε χωρίς να δίνει καθόλου την αίσθηση ότι κάτι σημαντικό ξεκινούσε εκείνη τη στιγμή. Αντίθετα, αν δεν ήταν ο Θ. Τσουκάτος, μπορεί να μη συνδεόταν ποτέ ξανά. Αυτός θα πείσει τις επόμενες ημέρες να μονιμοποιηθεί αυτό το επιτελείο και αναλαμβάνει να κάνει οποιονδήποτε «αγάρια» για να το πετύχει.

Τα κεντροδεξιά σενάρια

Η δεύτερη συνάντηση έγινε τις παραμονές των Χριστουγέννων του 1993, πάλι στο υπουργείο Βιομηχανίας. Εκεί θα εγκατασταθεί για μια μεγάλη περίοδο το στρατηγείο του Κ. Σημίτη, χωρίς ποτέ να υποκαταστήσει κανείς τι κάνουν τόσο άν-

θρωποι που πηγαινοέρχονται κάθε απόγευμα στο κτίριο της οδού Μιχαλακοπούλου. Ο Κ. Σημίτης μίλησε στους συνεργάτες του πιο ανοιχτά. Τους είπε ότι σκοπεύει στο εξής να παρεμβαίνει συστηματικά στις εξελίξεις και ότι πιστεύει ότι εκπροσωπεί ένα ρεύμα — περισσότερο στην κοινωμία και λιγότερο στο ΠαΣοΚ — το οποίο «πρέπει» να γίνει κυρίαρχο. Και κατέληξε: «Μη νομίζετε ότι έχω κανένα άγχος να γίνω πρωθυπουργός».

Στο ΠαΣοΚ εκείνη ειδικά την περίοδο δεν είναι λίγοι όσοι αυτό ακριβώς νομίζουν. Και σ' αυτό στηρίζονται τα περίφημα «κεντροδεξιά σενάρια». Αυτά τα «σενάρια» ισοδυναμούσαν με «καταγγελία» εναντίον ενός υπουργού και μέλους του ΕΓ! Μια καταγγελία τόσο απλή όσο και ασαφή: — Βρίσκεται σε επαφή με παράγοντες της Δεξιάς ώστε, αν το επιτρέψουν οι συνθήκες, να ανατρέψουν τον Α. Παπανδρέου και να σχηματίσουν κυβέρνηση που θα στηρίζεται σε βουλευτές του ΠαΣοΚ, της ΝΔ κλπ.. ένα τουλάχιστον στέλεχος του Συνασπισμού!

Αυτό ήταν σε γενικές γραμμές το «κατηγορη-

τήριο». Με αυτή την «υποψία» να τον βαρύνει, ο Κ. Σημίτης πέρασε αρκετά χρόνια στο κόμμα του. Το ερώτημα είναι αν εκείνη ειδικά την εποχή μπορούσε να συμπράξει με κανέναν εκτός ΠαΣοΚ και κυρίως να στηρίξει κυβέρνηση. Γιατί δεν είχε με ποιον να την στηρίξει! Αν υποθέσουμε ότι θα εκδηλωνόταν «ανταρσία» κατά του Α. Παπανδρέου — και χρειάζονταν 151 ψήφοι στη Βουλή για να στηριχθεί μια κυβέρνηση —, ο Κ. Σημίτης δεν μπορούσε να βάλει πάνω από τέσσερις και τον εαυτό του! Τους 146 έπρεπε να τους βάλουν οι άλλοι. Και η ΝΔ όταν ήταν στην αντιπολίτευση δεν είχε ποτέ πάνω από 110! Ωστόσο αυτή η «μομφή» τον ακολουθούσε επίμονα τα τελευταία χρόνια και αυτό τον έκανε σχεδόν «δακτυλοδεικτούμενο» στο ΠαΣοΚ. Και ίσως σε κάποιον άλλον θα δημιουργούσε αισθήματα μειονεξίας, σε ένα κόμμα που είχε μια ολοκληρωτή θεωρία για την «αποστασία» και τους «αποστάτες». Ο Κ. Σημίτης όμως έδειχνε από τότε ότι είχε «κρύο αίμα».

Συνέχεια στη σελ. Α30

Συνέντευξη από τη σελ. Α28

Μοναχική πορεία

Με αυτές τις συνθήκες λίγο προτού εκπνεύσει το 1993 και ενώ ο Α. Παπανδρέου έχει μόλις επανέλθει θριαμβευτικά στην πρωθυπουργία, ο Κ. Σημίτης με λίγους φίλους του αποφασίζουν να πάρει μέρος στο επικείμενο συνέδριο του ΠαΣοΚ με όσο πιο οργανωμένο τρόπο μπορεί. Αυτό μια κουβέντα είναι. Για να έχει κανείς τύχη σε ένα κομματικό συνέδριο το λιγότερο που χρειάζεται είναι μια στοιχειώδης επικοινωνία με τα μέλη της κομματικής στελέχη. Ητοι «μηχανισμό». Ο Κ. Σημίτης δεν διδέθηκε ούτε είχε επιχειρήσει ποτέ ως τότε να τον δημιουργήσει. Αλλά και αν το επιχειρούσε, θα απέτυχαν. Από τη μια υπήρχαν οι διυμνίες του επίμοχλο κόμματος υπό τον Α. Τσοχατζόπουλο και από την άλλη ο υπαρκτός μηχανισμός του Γ. Γεννηματά που δεν άφηναν περιθώρια για τρίτο παίκτη.

Επιπλέον, με ποιους να «στηρίξει» μηχανισμό στο ΠαΣοΚ; Οι άνθρωποι που τον περιβάλλουν τη δεκαετία του 1980 μετριούνται στα δάχτυλα. Ο Αντ. Αγγελίδης, ο Ν. Θέμελης (που τότε δεν ανήκε καν στο ΠαΣοΚ), ο Α. Μαντέλης και ο Γ. Δρυς, που τον είχε Γραμματέα στο υπουργείο Γεωργίας, είναι όλοι κι όλοι το προσωπικό επιτελείο του. Και κατά περίπτωση ορισμένοι ναυπηγμακοί με το μισό πόδι στην πολιτική. Στην Κοινοβουλευτική Ομάδα, πλην του Χ. Καστανίδη, τα ερείσματα του εξαντλούνταν στον Θ. Κοτσώνη και στον Αλ. Μπαλά. Δεν κάνει συγκεκριμένες στελέχων, όπως έκανε ήδη ο Γ. Γεννηματάς, και κατά κανόνα επισκέπτεται την επαρχία μόνος. Αυτοί που τονάρουν στην επικράτηση του δεν είναι πολλοί...

Πολύ αργότερα, το 1991, όταν ο Θ. Τσοκιάτος θα αρχίσει να συνεργάζεται μαζί του θα τον πείσει να μαζέψει γύρω του κάποιους ανθρώπους και αναλαμβάνει να του... βρει τους πρώτους! Από 'κει και πέρα η κομματική διαδρομή του Κ. Σημίτη στο ΠαΣοΚ είναι συνδεδεμένη με τη δραστηριότητα του Θ. Τσοκιάτου, ο οποίος ως Γραμματέας της Α' Αθήνας έχει ήδη κακές σχέσεις με τον κομματικό μηχανισμό και καταψιφίζει συχνά αποφάσεις της ΚΕ.

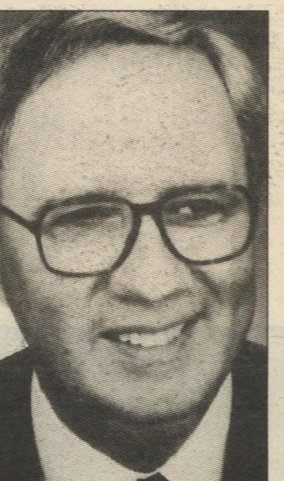
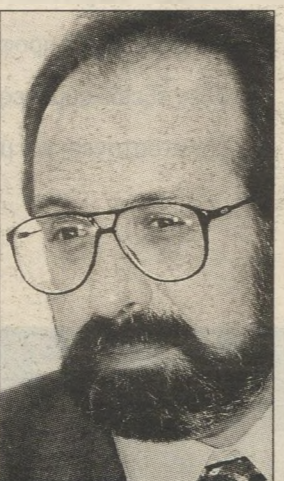
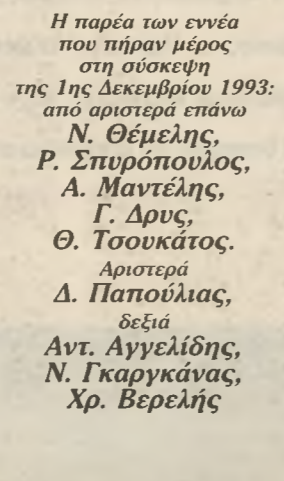
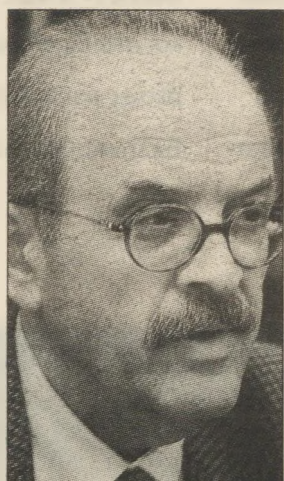
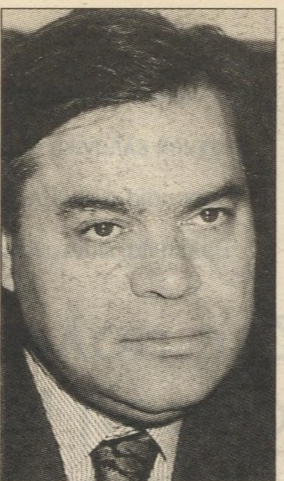
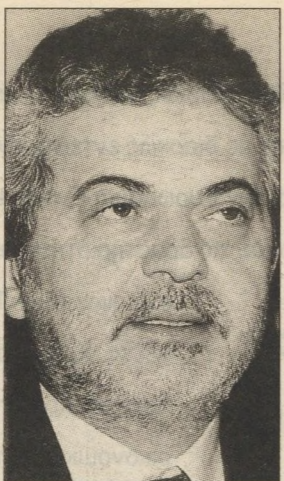
Οι επαφές με τους «λοχαγούς»

Με τα υπόλοιπα στελέχη του ΠαΣοΚ ο Κ. Σημίτης είχε μια περίεργη σχέση: οι μισοί τον απέφυγαν και τους άλλους μισούς τους απέφευγε. Στο ΠαΣοΚ όλοι μιλούν για την «αγοραφοβία» του, παρ' ότι στο παρελθόν είχε δείξει ευμάρη στις εσωκομματικές υποθέσεις. Π.χ., ένα βράδυ του 1977 εισέβαλε στον «Αγωνιστή» και «έζησε» τους πάντες.

Μία φορά τον μήνα από τις αρχές του 1992 συναντά τους «λοχαγούς», που ήταν τότε η δεύτερη κατά σειράν γνωστή «φράξια» του ΠαΣοΚ. Επρόκειτο για επαγγελματίες «μεσαίων» στελέχων με θορυβώδη παρουσία. Ο Χ. Καστανίδης, που είναι από τότε δεδηλωμένος «σημιτικός», και ο Δ. Ρέππας είναι οι συνθέτορες συννομιματές του, ενώ συχνά τον επισκέπτονται και οι Μ. Σταυρακάκης, Ι. Νικολάου, Μ. Νεονάκης, Ευ. Μαλέσιος και Στ. Μανίκας. Με τους «λοχαγούς» συνεργάζεται στενά εκείνη την περίοδο ο Θ. Τσοκιάτος, που συντονιζόταν τις ανακωκωτικές τους, και άλλα στελέχη όπως ο Χρ. Σπυριδής. Την άνοιξη του 1992 τους συναντά όλους μαζί στο σπίτι του Ν. Θέμελη στον Παπάγου. Πήγε συνοδευόμενος από τον Α. Ματέλη και τον Θ. Καπετανάκη που τον έβλεπαν με... κόκκινο πουλόβερ και διάθεση για χιούμορ!

Η «ομάδα Γεννηματά», οι «λοχαγοί» και ο Κ. Σημίτης είναι ως το 1993 οι πιο «ορατοί» πόλοι της - τότε - εσωκομματικής αναπολίτευσης. Ο Θ. Τσοκιάτος είναι αυτός που θα αρχίσει από τις αρχές του 1994 να αναζητεί τη συγκολλητική ουσία ανάμεσα σ' αυτές τις τρεις πλευρές. Ο ίδιος μίλησε στο ΠαΣοΚ αρχά, το 1979, με προτροπή του Θ. Καπετανάκη και το 1990 εξελέγη μέλος της ΚΕ. Ως Γραμματέας της ΝΕ Α' Αθήνας την περίοδο 1989-91 διαδραματίστηκε έναν ευρύτερο ρόλο, αλλά ο επίμοχλο κομματικός μηχανισμός έδειξε να τον υποτάκει και τον είχε «καταδικάσει» στον άχαρο ρόλο του β' αναπληρωτή Γραμματέα Οικονομικού, με α' αναπληρωτή τον Ι. Χρυσόπουλο. Τον είχε δηλαδή υπό την εποπτεία του - πανίχορνο τότε - Π. Λάμπρου, που ήταν από τους πιο στενοί συνεργάτες του Α. Παπανδρέου. Πολύ συχνά στη Χαριλάου Τρικούπη δεν δίσταζαν να αναφέρονται υποτιμητικά στον Θ. Τσοκιάτο.

— Αν περιμένει ο Σημίτης να του φτιάξει μηχανισμό ο Τσοκιάτος...
Ο Π. Λάμπρου είναι ο πρώτος που διαισθάνεται τις δραστηριότητες του και προσπαθεί να τον κλείσει μια συνάντηση με τον Α. Παπανδρέου για ευνόητους λόγους. Αυτός όμως αρνείται: — Δεν πάω αν δεν είσαι και εσύ με τον Χρυσόπουλο μπροστά. Και δεν πήγε.

Η παρέα των εννέα που πήραν μέρος στη σύσκεψη της 1ης Δεκεμβρίου 1993: από αριστερά επάνω Ν. Θέμελης, Ρ. Σπυροπούλου, Α. Μαντέλης, Γ. Δρυς, Θ. Τσοκιάτος. Αριστερά Δ. Παπούλιας, δεξιά Αντ. Αγγελίδης, Ν. Γκαργκάνας, Χρ. Βερέλης

1993-1996 Τα τρία χρόνια που συγκλόνισαν το ΠαΣοΚ

Η πρώτη μάχη

Την άνοιξη του 1994 οι «λοχαγοί» πήραν πρωτοβουλία για συνεννόηση μεταξύ των στελεχών που αποτελούσαν την «ομάδα Γεννηματά» και των λίγων φίλων του Κ. Σημίτη, που έδωσε τη σγκατάθεση του για «διαβουλεύσεις». Ο Α. Μαντέλης και ο Γ. Δρυς από την πλευρά του Κ. Σημίτη, ο Μ. Παπαϊωάννου, ο Α. Κανελλόπουλος και ο Α. Παπαθανασόπουλος από την πλευρά των «γεννηματικών» και οι Μ. Νεονάκης και Ι. Νικολάου από τους «λοχαγούς» αρχίζουν έναν κύκλο διαπραγματεύσεων.

Οι περισσότερες συναντήσεις γίνονται στο γραφείο του Μ. Παπαϊωάννου, που είναι τότε Γραμματέας στο υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, και στα γραφεία του ΕΑΚΕΠΑ στην Κηφισιά, που διοικούν εκείνη την εποχή οι Μ. Σταυρακάκης και Ι. Νικολάου. Συζητούν κυρίως πώς θα οργανώσουν τη σταυροδομία κατά την εκλογή της νέας Κεντρικής Επιτροπής. Ούτε λόγος για ευθεία αμφισβήτηση του Α. Παπανδρέου.

Μια συνάντηση έγινε και στο σπίτι του Ρ. Σπυροπούλου και πήραν μέρος οι Χρ. Ροκφόρδλος, Ελ. Παπαζώ, Άννα Διαμαντοπούλου, Ν. Θέμελης, Θ. Τσοκιάτος, Κ. Γεϊτονας, Θ. Κολοπάνος κ.ά. Συζητούν για την οργάνωση του κόμματος και τους «κεκοπημένους πολίτες», αλλά όταν έρχεται η ώρα για τις λίστες υπάρχουν διαφορές.

Το συνέδριο του 1994

Το συνέδριο του 1994 δεν έμοιαζε με το συνέδριο κανενός άλλου κόμματος. Ο Α. Παπανδρέου ήταν ήδη καταβεβλημένος, αλλά ο πιθανότερος διάδοχός του είχε ανακοινώσει ήδη ότι επιστρέφει αν άρνηται. Όλοι γνωρίζουν ότι ο

Γ. Γεννηματάς δεν θα μπορούσε καν να πάρει μέρος στο συνέδριο. Και να μπορούσε, δεν θα το πέτυχε ο ίδιος στον εαυτό του, έτσι όπως τον είχε καταβάλει η αρρώστια. Ήταν υπέρβαρος και ήθελε να τον θυμούνται όρθιο. Γι' αυτό αποφάσισε να στείλει μόνο ένα μήνυμα.

Στο ΠαΣοΚ προτού ακόμη γίνει γνωστή η αρρώστια του είχαν κυκλοφορήσει φήμες περί αφέρων ότι ο Γ. Γεννηματάς και ο Κ. Σημίτης είχαν καταλήξει σε μια άτυπη συμφωνία: όταν έλθει η ώρα της διαδοχής, τον πρώτο λόγο θα έχει ο Γ. Γεννηματάς, ο Κ. Σημίτης είχε αποδεχθεί αυτή την «επιτηρίδα». Ίσως εξ ανάγκης, αφού παρ' ότι ήταν ένα στελέχος με αυξημένο κύρος οι επηρώες του στην οργάνωση του ΠαΣοΚ ήταν ελάχιστες. Οι φήμες ξεκίνησαν από μια συνάντηση που είχαν ένα βράδυ στις αρχές του 1992 οι Γ. Γεννηματάς, Κ. Σημίτης και Κ. Λαλιώτης. Στην πραγματικότητα ήταν μια κοινωνική έξοδος μετά σύζυγον. Άλλωστε ο ίδιος ο Κ. Σημίτης σε μια ομιλία που έφαινε ότι τον ηγορήθη είναι σαφές όταν τον ρωτούν τι είναι: — Περιστατικό μιλούντας οι γυναικείας μας.

Είναι γνωστό ότι τα παραμυθιστικά φωνάζει στο σπίτι του στη Βούλα τον Κ. Λαλιώτη και του ζήτησε «να στηρίξει τον Κώστα». Είχε ζητήσει όμως να πάρει και ο Α. Τσοχατζόπουλος μέρος στις συνεννοήσεις για το μέλλον, αλλά αυτός αρνήθηκε κρίνοντας ότι ελέγχε την κατάσταση. Άλλωστε δεν ήταν δόκιμο να πάρει μέρος ο Α. Τσοχατζόπουλος με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: «Λογικά, οι επιχειρήσεις εξερχόταν ό,τι νικούσαν οι Γερμανοί. Και οι Γάλλοι - πάντοτε λογικοί - υπέκυψαν». Στις προσηνεδικές συναντήσεις είχαν γίνει πολλές συζητήσεις για το «ασυμβίβαστο» μεταξύ της ιδιότητας του υπουργού και του Γραμματέα της ΚΕ. Οι περισσότεροι έκριναν ότι δεν έπρεπε να διακινδυνεύουν μια τέτοια σύγκρουση.

— Τι πάμε να κάνουμε; θα καταστροφούμε, έλεγαν ο Α. Κανελλόπουλος και ο Ευ. Μαλέσιος στις συσκέψεις.
Ο Κ. Σημίτης τους άκουγε όλους σιωπηλός. Στις 16 Απριλίου 1994 αγνόησε τους «Γάλλους»

του, προτίμησε έναν γρίφο: «Το ΠαΣοΚ ούτε χαρίζεται, ούτε κληρονομείται, ούτε χωρίζεται σε τμήματα». Δηλαδή;

Παρ' όλα αυτά όλοι διαισθάνονται ότι η «μετά Παπανδρέου εποχή» πλησιάζει και σπεύδουν να πάρουν θέση. Ακόμη και ο «κεντρικός» Ι. Αλευράς καταγγέλλει από το βήμα του συνεδρίου παρεκκλίσεις από τον σοσιαλιστικό δρόμο. Μέσα σ' αυτό το κλίμα η ψηφοφορία για την ΚΕ ήταν σκληρή. Δημοφιλέστατος, αλλά και ετοιμοθάνατος ο Γ. Γεννηματάς πήρε μόλις 3.235 ψήφους. Δηλαδή σχεδόν δύο στους πέντε συνέδρους, παρ' ότι είχαν στη διάθεσή τους 70 σταυρούς, δεν έδωσαν έναν στον άνθρωπο που, αν δεν τον είχε χυπώσει η μοίρα, θα ήταν ο αυταρχικότερος διάδοχος του Α. Παπανδρέου.

Η πρώτη νίκη

Ο Κ. Σημίτης επιχειρεί να κερδίσει σε εκείνο το συνέδριο όσα μπορούσε να κερδίσει. Πρώτον, να ακήρυκτα αναμέτρηση που είχε με τον Γ. Αρσένη, απέναντι στον οποίο εμφανίστηκε ως εκπρόσωπος του «ιστορικού ΠαΣοΚ». Ο Γ. Αρσένης ήλθε αργά στο ΠαΣοΚ και «κατέβηκε από το τρένο» νωρίς, για να ανεβεί πάλι μόνον όταν απέυχε να γίνει αρχηγός υπαρκτού κόμματος. Ωστόσο αρχίζει να κερδίζει έδαφος όταν έγινε γνωστή η ασθένεια του Γ. Γεννηματά. Το δεύτερο που κέρδιζε ήταν μια αναμέτρηση με τον Α. Τσοχατζόπουλο, από τον οποίο σέρθηκε τη μία από τις δύο θέσεις που επεδίωξε και Γραμματέας στο κόμμα και μέλος της κυβέρνησης. Αυτό τα δύο αθροισμένα ισοδυναμούσαν με ανοιχτή σύγκρουση με τον κεντρικό μηχανισμό. Ορισμένοι τον είχαν συμβουλεύσει προηγουμένως να το αποφύγει. Τους απάντησε με «να κενόδοξο» για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: «Λογικά, οι επιχειρήσεις εξερχόταν ό,τι νικούσαν οι Γερμανοί. Και οι Γάλλοι - πάντοτε λογικοί - υπέκυψαν». Στις προσηνεδικές συναντήσεις είχαν γίνει πολλές συζητήσεις για το «ασυμβίβαστο» μεταξύ της ιδιότητας του υπουργού και του Γραμματέα της ΚΕ. Οι περισσότεροι έκριναν ότι δεν έπρεπε να διακινδυνεύουν μια τέτοια σύγκρουση.

— Τι πάμε να κάνουμε; θα καταστροφούμε, έλεγαν ο Α. Κανελλόπουλος και ο Ευ. Μαλέσιος στις συσκέψεις.
Ο Κ. Σημίτης τους άκουγε όλους σιωπηλός. Στις 16 Απριλίου 1994 αγνόησε τους «Γάλλους»

και σχεδόν απροσδόκητα σήκωσε το χέρι και διαχώρισε τη θέση του από τα λοιπά μέλη του ΕΓ οδηγώντας το επίμοχλο θέμα του «ασυμβίβαστο» σε ψηφοφορία. Εκείνη τη στιγμή κέρδιζε τις εντυπώσεις. Την επομένη κέρδιζε και την ψηφοφορία: ο Γραμματέας της ΚΕ του κόμματος δεν μπορούσε να είναι ταυτοχρόνος μέλος του υπουργικού συμβουλίου.

Ήταν η πρώτη ένδειξη στο ΠαΣοΚ ότι η πλειοψηφία των μεσαίων στελεχών δεν συντασσόταν απαραίτητα με τον κεντρικό κομματικό μηχανισμό. Ο Κ. Σημίτης μάλλον το αντιλήφθηκε και κέρδιζε μια μάχη εκεί που κανένας δεν το περίμενε. Κατά τα λοιπά τα πράγματα δεν τον πήγαν και πολύ καλά. Εξελέγη μόλις 11ος στην ΚΕ με 1.637 ψήφους, πίσω από τους Γ. Γεννηματά, Θ. Πάγκαλο, Δ. Τσοβόλα, Π. Αυγερινό, Κ. Λαλιώτη, Β. Παπανδρέου, Απ. Κακλαμάνη, Μ. Χαρολαμπιδή, Α. Τσοχατζόπουλο, Ευ. Βενιζέλο. Και μόλις λίγες ψήφους μπροστά από τους Κ. Σκανδαλίδη, Α. Πεπονίη, Γ. Αρσένη και Χρ. Παπουστή. Από εκεί και πέρα δεν υπήρχε καν πρόβλεψη για τη μετασυνεδριακή τακτική. Όταν λίγο πριν από τη συνεδρίαση της νέας ΚΕ η Άννα Διαμαντοπούλου εκδηλώσει την επιθυμία να είναι υποψήφια για το νέο ΕΓ, ο Κ. Σημίτης την απογοητεύει:

«Χρειάζομαστε σχέδιο»

Μετά το συνέδριο του 1994 τα σχέδια του Α. Τσοχατζόπουλου έπρεπε να αλλάξουν. Αλλά αυτό που άλλαξε ήταν τα σχέδια του Κ. Σημίτη. Στις 20 Απριλίου 1994, την ημέρα που ο Α. Παπανδρέου βρίσκεται στην Αμερική και ετοιμάζεται να συναντήσει τον πρόεδρο Κλίντον, οι συνεργάτες του Κ. Σημίτη συνεδριάζουν για πρώτη φορά μετά το συνέδριο και καταλήγουν στο συμπέρασμα: — Πρέπει να κινηθούν βάσει σχεδίου. Αναλαμβάνονται ότι δεν αρκούν πλέον οι πολιτικές παρεμβάσεις του Κ. Σημίτη, αλλά χρειάζεται και οργανωτική προετοιμασία αν θέλουν να έχουν καλύτερη τύχη στο μέλλον. Χωρίζονται σε τμήματα. Οι Θ. Τσοκιάτος, Ρ. Σπυροπούλου, Α. Μαντέλης αναλαμβάνουν το «οργανωτικό», οι Χ. Καστανίδης και Γ. Δρυς αναλαμβάνουν την Κοινοβουλευτική Ομάδα. Τα υπόλοιπα δεν τα ανέλαβε κανείς, γιατί δεν υπήρχε κανείς.

Τον Μάιο του 1994 μπαίνει το «Σκοπιανό» στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Το δεύτερο θέμα είναι η πρόταση βουλευτών του ΠαΣοΚ για σύσταση προαναρκητικής επιτροπής της Βουλής εναντίον του Κ. Μητσόσκια για την υπόθεση της ΑΙΕΤ. Ταυτόχρονα τα κόμματα ετοιμάζονται για τις ευρωεκλογές. Το βράδυ της Τρίτης 10 Μαΐου η «ομάδα Σημίτη» συνερίζεται και προσπαθεί να εκτιμήσει πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα. Γίνεται εκτεταμένη συζήτηση για τις επαφές που διατηρεί, από το 1990 ήδη, ο Κ. Σημίτης με τη Βάσω Παπανδρέου και ορισμένους άλλους. Αποφασίζονται να αναθεωρηθούν οι σχέσεις του και να πλησιασθούν όσους είχαν κακές σχέσεις με τη Χαριλάου Τρικούπη. Ελπίζουν ότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα προκαλέσουν «αντιψηφιστική κινήση» και θα προσελκύσουν έναν κύκλο στελεχών γύρω από ένα θέμα - ταμπού ως εκείνη τη στιγμή: την μετά Παπανδρέου εποχή στο ΠαΣοΚ.

Καταλήγουν ότι πρέπει να εκμεταλλευθούν το καλοκαίρι, όπου θα ατονήσει η δράση του κομματικού μηχανισμού - που ήδη έχει αφεθεί στις δάφνες του νικητή του συνεδρίου -, και να πάρουν πρωτοβουλία, κυρίως μέσω του ΟΠΕΚ, μιας οργάνωσης «κοινωνικού προβληματισμού» που είχε ιδρύσει τα προηγούμενα χρόνια ο Κ. Σημίτης με ορισμένους φίλους του.

Την ίδια περίοδο προσπαθεί να δημιουργήσει μηχανισμό καταβάλλει και η Βάσω Παπανδρέου, με την άντληση στελεχών από τη δεξαμενή των «γεννηματικών». Όταν επιστρέφει από τη Βρετανία ο συνεργάτης της Ι. Δατοπούρας, αυτές οι προσπάθειες κλιμακώνονται - κυρίως στη Βόρεια Ελλάδα - και για ένα διάστημα εξελίσσονται παράλληλα με τις προσπάθειες που γίνονται για λογαριασμό του Κ. Σημίτη. Με τη Βάσω Παπανδρέου έχουν επαφή ο Α. Σκακκαλάκης και ο Αρ. Παπαδόπουλος στη Θεσσαλονίκη, ο δήμαρχος Λιθάρου Γ. Παπαθωρακίου στην Πιερία, ο Π. Λούσκος και ο Γ. Κυριόπουλος στη Β' Αθήνας, ο δήμαρχος Χαλανδρίου Κ. Πατακός κ.ά. Κάτι ανάλογο προσπαθούν να δημιουργήσουν επίσης και οι «λοχαγοί», ενώ οι «γεννηματικοί», που έχουν ήδη πανελλαδική δικτύωση, χωρίς τον Γ. Γεννηματά αποτελούν στόχο διανομής. Το τοπίο ωστόσο είναι θολό και είναι δύ-

Θ. Πάγκαλος: ως χαρακτηριστικός, ήταν ένας από τους πιθανούς διαδοχούς του Α. Παπανδρέου

Γ. Γεννηματάς: θα ήταν ο αυταρχικότερος διάδοχος

Α. Τσοχατζόπουλος: το 1994 έχασε την πρώτη αναμέτρηση με τον Κ. Σημίτη

Κ. Λαλιώτης: «Δεν θα γίνουμε πατροκτόνοι» δήλωνε συχνά

Ο Θ. Πάγκαλος: ως χαρακτηριστικός, ήταν ένας από τους πιθανούς διαδοχούς του Α. Παπανδρέου

Γ. Γεννηματάς: θα ήταν ο αυταρχικότερος διάδοχος

Α. Τσοχατζόπουλος: το 1994 έχασε την πρώτη αναμέτρηση με τον Κ. Σημίτη

Κ. Λαλιώτης: «Δεν θα γίνουμε πατροκτόνοι» δήλωνε συχνά

1993-1996 Τα τρία χρόνια που συγκλόνισαν το ΠαΣοΚ

νητες το φαινόμενο πολλοί να συμμετέχουν ταυτόχρονα στις συγκεντρώσεις της Β. Παπανδρέου και του Κ. Σημίτη αλλά να έχουν και καλές σχέσεις με τον κομματικό μηχανισμό.

Στις 14 Μαΐου 1994 συνεδριάζει η ΚΕ του ΠαΣοΚ για να εκλέξει το νέο ΕΓ και τον Γραμματέα της. Ο Α. Παπανδρέου προτείνει τον Α. Τσοχατζόπουλο, που παίρνει 103 ψήφους από 148 ψηφισάμενους. Για πρώτη φορά σε εκλογή αυτού του επιπέδου στο ΠαΣοΚ υπάρχει και δεύτερος υποψήφιος: ο Δ. Τσοβόλας προτείνεται τον εαυτό του και παίρνει 13 ψήφους. Η έκπληξη έρχεται στην ψηφοφορία για την εκλογή του νέου ΕΓ: δεν εκλέγονται ο Θ. Πάγκαλος, η Β. Παπανδρέου, ο Ευ. Βενιζέλος, ο Κ. Παπούλιας και ο Γ. Παπανδρέου. Η Χαριλάου Τρικούπη, που ελέγχε την ΚΕ, κάνει επίδειξη ισχύος.

Στις 18 Μαΐου ο Α. Παπανδρέου ανακοινώνει το ευρωπροβλεπτικό του ΠαΣοΚ και ενώ όλοι σπεύδουν στις ευρωεκλογές, το επιτελείο του Κ. Σημίτη σχεδιάζει τις κινήσεις του μετά από αυτές. Ο ίδιος έχει μπει για τα καλά πλέον στο παιχνίδι της αναζήτησης ερεισμάτων στο κόμμα. Το «οργανωτικό» της επιτελικής ομάδας, που αποτελείται πλέον από τους Θ. Τσοκιάτο, Α. Μαντέλη, Δ. Παπούλια, Χρ. Βερέλη, Ν. Θέμελη, Αλ. Μπαλά, Α. Αγγελίδη και Γ. Δρυ, αρχίζει να καταγράφει τις οργανώσεις του ΠαΣοΚ αναζητώντας ρημάτια να σιμαχίσει. Σε μια συνεδρίαση στα τέλη του μήνα εκτιμώνται ότι μετά το συνέδριο αρχίζει να δημιουργείται «ρεύμα κόντρα στον μηχανισμό» και αποκορίζουν να το εκμετα-

λεωθούν. Ο Κ. Σημίτης τους ανακοινώνει ότι θα αρχίσει επαφές με στελέχη και τις επόμενες ημέρες συναντά τον Θ. Πάγκαλο, τη Βάσω Παπανδρέου, τον Παρασκευά Αυγερινό και τον Κ. Λαλιώτη.

Η άνοδος του Πάγκαλου

Εν τω μεταξύ οι φήμες για μεταπήδηση του Α. Παπανδρέου στην Προεδρία της Δημοκρατίας είναι πυκνές. Αυτό εκ των πραγμάτων επιταχύνει τις εξ-

επόμενες της ΚΕ του ΠαΣοΚ για να εκλέξει το νέο ΕΓ και τον Γραμματέα της. Ο Α. Παπανδρέου προτείνει τον Α. Τσοχατζόπουλο, που παίρνει 103 ψήφους από 148 ψηφισάμενους. Για πρώτη φορά σε εκλογή αυτού του επιπέδου στο ΠαΣοΚ υπάρχει και δεύτερος υποψήφιος: ο Δ. Τσοβόλας προτείνεται τον εαυτό του και παίρνει 13 ψήφους. Η έκπληξη έρχεται στην ψηφοφορία για την εκλογή του νέου ΕΓ: δεν εκλέγονται ο Θ. Πάγκαλος, η Β. Παπανδρέου, ο Ευ. Βενιζέλος, ο Κ. Παπούλιας και ο Γ. Παπανδρέου. Η Χαριλάου Τρικούπη, που ελέγχε την ΚΕ, κάνει επίδειξη ισχύος.

Στις 18 Μαΐου ο Α. Παπανδρέου ανακοινώνει το ευρωπροβλεπτικό του ΠαΣοΚ και ενώ όλοι σπεύδουν στις ευρωεκλογές, το επιτελείο του Κ. Σημίτη σχεδιάζει τις κινήσεις του μετά από αυτές. Ο ίδιος έχει μπει για τα καλά πλέον στο παιχνίδι της αναζήτησης ερεισμάτων στο κόμμα. Το «οργανωτικό» της επιτελικής ομάδας, που αποτελείται πλέον από τους Θ. Τσοκιάτο, Α. Μαντέλη, Δ. Παπούλια, Χρ. Βερέλη, Ν. Θέμελη, Αλ. Μπαλά, Α. Αγγελίδη και Γ. Δρυ, αρχίζει να καταγράφει τις οργανώσεις του ΠαΣοΚ αναζητώντας ρημάτια να σιμαχίσει. Σε μια συνεδρίαση στα τέλη του μήνα εκτιμώνται ότι μετά το συνέδριο αρχίζει να δημιουργείται «ρεύμα κόντρα στον μηχανισμό» και αποκορίζουν να το εκμετα-

λεωθούν. Ο Κ. Σημίτης τους ανακοινώνει ότι θα αρχίσει επαφές με στελέχη και τις επόμενες ημέρες συναντά τον Θ. Πάγκαλο, τη Βάσω Παπανδρέου, τον Παρασκευά Αυγερινό και τον Κ. Λαλιώτη.

Εν τω μεταξύ οι φήμες για μεταπήδηση του Α. Παπανδρέου στην Προεδρία της Δημοκρατίας είναι πυκνές. Αυτό εκ των πραγμάτων επιταχύνει τις εξ-

Ο Α. Παπανδρέου σκαλίζει το νέο ΕΓ στις 26 Μαΐου, αλλά δεν ξεκαθαρίζει τη θέση του για το επόμενο μεταπήδηση στην Προεδρία της Δημοκρατίας: «Υπόκειμαι πρόεδρος, είναι κακό να στο να μιλάμε για 'αυτό» λέει. Λίγες ημέρες αργότερα θα δηλώσει στα «Νέα» ότι «δεν είναι στις προσωπικές του» να αλλάξει ρόλο και «ο ίδιος θα κρίνει πότε θα μείνει στην ενεργό πολιτική και πότε θα αποσυρθεί». Και σχεδόν χωρίς να ερωτηθεί, προειδοποιεί: «Όποιος επιχειρήσει να διασπάσει το ΠαΣοΚ θα το πληρώσει». Ποιον εννοεί;

Η μεγάλη έκπληξη

Στις 12 Ιουνίου, ύστερα από μια υποτονική προεκλογική περίοδο γίνονται οι ευρωεκλογές. Πρώτο του ΠαΣοΚ με 37,60% και δέκα έδρες, ακολουθεί η ΝΔ με 32,63% και 9 έδρες. Η Πολιτική Ομάδα έχει την έκπληξη με 8,67% και δύο έδρες. Ωφελιμέτως βγαίνει και ο Συνασπισμός με 6,26% και δύο έδρες, αλλά και το ΚΚΕ. Είναι προφανές ότι τα μεγάλα κόμματα χάνουν, αλλά το αποτέλεσμα ενισχύει στο ΠαΣοΚ τη θέση του Α. Παπανδρέου. Η ελεγχόμενη από τον Θ. Τσοκιάτο όμως ΝΕ της Α' Αθήνας θα χαρακτηρίσει το αποτέλεσμα «καθαρή εκλογική ήττα». Είναι σαφές ότι όλοι πιστεύουν πως ο Α. Παπανδρέου θα αποσυρθεί στο Προεδρικό Μέγαρο και ετοιμάζονται για τη μεγάλη μάχη.

Προς το τέλος του μήνα ο Α. Παπανδρέου προαναγγέλλει από την Κέρκυρα ανασημασιμότητα για να «δώσει φρεσά στην κυβέρνηση» του. Αρχίζουν διεργασίες και στις 7 Ιουλίου 1994 ανακοινώνεται η νέα κυβέρνηση: έχει επτά μέλη περισσότερα από τα 47 της προηγούμενης! Δεν μετέχει όμως ο Δ. Τσοβόλας ούτε η Βάσω Παπανδρέου. Ο Α. Τσοχατζόπουλος μένει στη Χαριλάου Τρικούπη, ως Γραμματέας της ΚΕ. Είναι προφανές ότι αυτό θα οργάνωσε το επόμενο συνέδριο.

Στον απόηχο του ανασχηματισμού ο Ευ. Γιαννιούλας, που μένει εκτός κυβερνητικού, βάλλει ενθόσως εναντίον της Εκκλήσης. Ο Α. Παπανδρέου αδιαφορεί για τις αντιδράσεις, αλλά για πόσο; Το κλίμα είναι βαρύ και στη συνεδρίαση της ΚΕ στις 22 Ιουλίου ο Α. Παπανδρέου αποφεύγει να ανοίξει τα χαρτιά του: «Η προεδρική εκλογή ούτε ανοίγει ούτε κλείνει κανένα ιστορικό κύκλο. Η Βουλή θα εκλέξει πρόεδρο». Σύντομη: την προηγούμενη ανακοινώνεται στο Λονδίνο ότι το συνέδριο των Εργατικών εξέλεξε στην ηγεσία του κόμματος έναν νεαρό 41 ετών: τον Τόνι Μπλερ. Εκπλήξη!

ΣΤΟΣ ΕΠΟΜΕΝΟ

- Ενα δίκτυο γεννητάι
- Οι μουσικές συσκέψεις
- Πώς βρέθηκαν οι «τέσσερις»

λίξεις και φέρνει τη διαδοχή προ των πυλών. Αν ο Α. Παπανδρέου ετοιμάζεται να εγκαταλείψει την πρωθυπουργία και το κόμμα, κάποιον θα έχει υπόψη του για τη διαδοχή που, Μπον όμως; Όλες οι ενδείξεις οδηγούν σε ένα όνομα: — Θεόδωρος Πάγκαλος.

Ο ελευσίνιος πολιτικός ήταν πάντα δημοφιλής: είχε αριστερή διαδρομή, προσωπική κοιλότητα, ευρωπαϊκή σφόδρα και ήταν εξαιρετικός ρήτορας. Όσοι αναζητούσαν έναν «αριστοκρατικό» ηγέτη μετά τον Α. Παπανδρέου δεν θα έβρισκαν καλύτερο. Ο ίδιος όμως δεν έκανε ποτέ το παραμύθιο για να «δέσει» αυτή τη διάχυτη πεποίθηση. Δεν είχε ποτέ ομάδα ή «μηχανισμό» παρ' ότι είχε προσωπικούς οπαδούς. Ίσως ο μόνος βουλευτής που ανήκε ποτέ στην - ανάρκτικη - «ομάδα Πάγκαλου» ήταν ο Δ. Αλαμπάνος, που τον πήρε μαζί του στο υπουργείο Μεταφορών, αλλά αργότερα οι δρόμοι τους χώρισαν.

Το ρεύμα υπέρ του Θ. Πάγκαλου ανησυχεί τους πιο στενούς συνεργάτες του Κ. Σημίτη, αλλά δεν έδνε ποτέ γνωστό πώς το αντιμετώπιζε ο ίδιος. Οι δικοί του πάντως άρχισαν να «αχώνονται» γιατί ο Θ. Πάγκαλος είχε ένα προσόν που ως τότε σπάνιζε στο ΠαΣοΚ: γνώριζε καλά την Ευρώπη και συμμετείχε εξουδετερωμένα ένα πλεονέκτημα του Κ. Σημίτη. Το «άγχος» ενισχύεται ακόμη και από τυχαία περιστατικά. Ο Θ. Τσοκιάτος πήγαινε κάθε πρωί στη Χαριλάου Τρικούπη και συζητούσε με τον Π. Λάμπρου. Ενα πρωί εκείνη την περίοδο καθώς διάβαζαν τις εφημερίδες ο Π. Λάμπρου σχολίασε: — Ο Πάγκαλος έχει σφόδρα ηγέτη.

Το απόγευμα ο Θ. Τσοκιάτος συνάντησε στο υπουργείο Ναυτιλίας τον Γ. Κατσιφάρα και αφού είπαν διάφορα ο Κατσιφάρας τού λέει: — Ξεκαθάρισε το θέμα της ηγεσίας: Πάγκαλος.

Από τη Βουλή έρχονται παρόμοιες πληροφορίες. — Ο Λιβάνης πίνει τους βουλευτές και τους μιλάει με τα καλύτερα λόγια για τον Πάγκαλο.

Η «ομάδα Σημίτη» αρχίζει να υποψιάζεται πλέον ότι όλα αυτά η φιλολογία δεν μπορεί παρά να είχε την έγκρισή του ίδιου του Α. Παπανδρέου. Ε-τσι εξηγούν και το γεγονός ότι ο Θ. Πάγκαλος επιδεικνύει τις σχέσεις του με τον Α. Τσοχατζόπουλο ή παίρνει πρωτοβουλίες. Π.χ., στις 20 Μαΐου τού ζητεί να συγκαλέσει η ΚΕ εν όψει των ευρωεκλογών.

Ο Α. Παπανδρέου σκαλίζει το νέο ΕΓ στις 26 Μαΐου, αλλά δεν ξεκαθαρίζει τη θέση του για το επόμενο μεταπήδηση στην Προεδρία της Δημοκρατίας: «Υπόκειμαι πρόεδρος, είναι κακό να στο να μιλάμε για 'αυτό» λέει. Λίγες ημέρες αργότερα θα δηλώσει στα «Νέα» ότι «δεν είναι στις προσωπικές του» να αλλάξει ρόλο και «ο ίδιος θα κρίνει πότε θα μείνει στην ενεργό πολιτική και πότε θα αποσυρθεί». Και σχεδόν χωρίς να ερωτηθεί, προειδοποιεί: «Όποιος επιχειρήσει να διασπάσει το ΠαΣοΚ θα το πληρώσει». Ποιον εννοεί;

Η μεγάλη έκπληξη

Στις 12 Ιουνίου, ύστερα από μια υποτονική προεκλογική περίοδο γίνονται οι ευρωεκλογές. Πρώτο του ΠαΣοΚ με 37,60% και δέκα έδρες, ακολουθεί η ΝΔ με 32,63% και 9 έδρες. Η Πολιτική Ομάδα έχει την έκπληξη με 8,67% και δύο έδρες. Ωφελιμέτως βγαίνει και ο Συνασπισμός με 6,26% και δύο έδρες, αλλά και το ΚΚΕ. Είναι προφανές ότι τα μεγάλα κόμματα χάνουν, αλλά το αποτέλεσμα ενισχύει στο ΠαΣοΚ τη θέση του Α. Παπανδρέου. Η ελεγχόμενη από τον Θ. Τσοκιάτο όμως ΝΕ της Α' Αθήνας θα χαρακτηρίσει το αποτέλεσμα «καθαρή εκλογική ήττα». Είναι σαφές ότι όλοι πιστεύουν πως ο Α. Παπανδρέου θα αποσυρθεί στο Προεδρικό Μέγαρο και ετοιμάζονται για τη μεγάλη μάχη.